

Що таке сім'я і шлюб. Як укласти шлюб. Чи можуть неповнолітні укласти шлюб. Які особисті немайнові та майнові права і обов'язки мають подружжя

1. Що таке шлюб і сім'я.

Більшість із вас є членами сімей, ви живете з батьками, братами та сестрами, іноді — з бабусями чи дідусями. Обговоріть і висловіть припущення, що об'єднує людей у сім'ю. Основним нормативним актом, який регулює відносини в галузі сімейного права, є Сімейний кодекс України.

Сімейний кодекс України Стаття 3. Сім'я 1. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства. 2. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно. Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає. 3. Права члена сім'ї має одинока особа. 4. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Стаття 4. Право особи на сім'ю 1. Особа, яка досягла шлюбного віку, має право на створення сім'ї. 2. Сім'ю може створити особа, яка народила дитину, незалежно від віку (...). 3. Кожна особа має право на проживання в сім'ї. Особа може бути примусово ізольована від сім'ї лише у випадках і в порядку, встановлених законом. 4. Кожна особа має право на повагу до свого сімейного життя.

Стаття 5. Державна охорона сім'ї

1. Держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, створює умови для зміцнення сім'ї. Підстави належності до сім'ї.

Отже, членами сім'ї будуть насамперед батьки та діти, бабуся та дідусь, якщо вони живуть разом із вами, а іноді інші більш далекі родичі. Сім'єю буде вважатися і дитина, яка живе разом з одним із батьків, і одинока людина, яка живе сама.

Одним із найважливіших понять сімейного права є поняття **шлюб**. Шлюб — це сімейний союз чоловіка та жінки, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

2. Шлюб.

За допомогою «мозкового штурму» висловіть припущення, які обставини потрібно враховувати при укладанні шлюбу. Розподіліть ці обставини на дві групи — ті, що, на вашу думку, мають бути закріплені в законі, і ті, які мають моральне значення або впливають із традицій, звичаїв тощо.

Законодавство регулює порядок створення сім'ї, укладання шлюбу. Для взяття шлюбу необхідна взаємна вільна згода осіб, які одружуються, а також досягнення ними на день реєстрації шлюбного віку. Шлюбний вік встановлено: для чоловіків і для жінок — 18 років. Нині трапляються випадки, коли шлюб хочуть укласти особи молодшого віку. *Як бути в цьому випадку?* Закон передбачає, що право на шлюб особи, яка не досягла шлюбного віку, може

надати суд, якщо він визнає, що таке рішення відповідає інтересам неповнолітньої особи. Однак таке право може бути надано особі, яка досягла 14 років. Водночас закон передбачає певні обставини, за яких шлюб не може бути зареєстрований.

Сімейний кодекс України

Стаття 26. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою 1. У шлюбі між собою не можуть перебувати особи, які є родичами прямої лінії споріднення. 2. У шлюбі між собою не можуть перебувати рідні (повно- рідні, неповнорідні) брат і сестра. Повнорідними є брати й сестри, які мають спільних батьків. Неповнорідними є брати й сестри, які мають спільну матір або спільного батька. 3. У шлюбі між собою не можуть перебувати двоюрідні брат і сестра, рідні тітка, дядько та племінник, племінниця. 4. За рішенням суду може бути надане право на шлюб між рідною дитиною усиновлювача та усиновленою ним дитиною, а також між дітьми, які були усиновлені ним. 5. У шлюбі між собою не можуть бути усиновлювач та усиновлена ним дитина.

Шлюб між усиновлювачем та усиновленою ним дитиною може бути зареєстровано лише в разі скасування усиновлення.

Обговоріть і висловіть свою думку щодо доцільності державної реєстрації шлюбу, можливості сімейного проживання без державної реєстрації.

Сімейний кодекс України вимагає, щоб шлюб був зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Реєстрація в державних органах дає змогу забезпечити захист майнових (розподіл майна при розірванні шлюбу) та інших прав подружжя. Лише зареєстрований у державному органі шлюб породжує юридичні наслідки. Це не заперечує проведенню, за бажанням подружжя, вінчання в церкві.

Отже, реєстрація в церкві (будь-якої конфесії) — справа бажання молодих, державна реєстрація — необхідна в інтересах самого подружжя.

Заява про реєстрацію шлюбу може бути подана до будь-якого державного органу реєстрації актів цивільного стану за власним вибором молодих (незалежно від місця проживання та реєстрації). Шлюб реєструється через місяць після подання заяви. Якщо є поважні причини (чоловік іде до армії, виїжджає в довгострокове відрядження, наречена вагітна тощо), цей строк може бути скорочено.

3. Права та обов'язки подружжя.

Укладання шлюбу породжує взаємні права та обов'язки подружжя. Після укладання шлюбу за кожним із подружжя зберігається право вільно й самостійно обирати місце проживання, професію, місце роботи.

Молоді самостійно визначають своє майбутнє прізвище — вони можуть залишитися кожен із власним прізвищем, можуть об'єднати свої прізвища (пригадайте прізвища відомих українських письменників: Квітка-Основ'яненко, Нечуй-Левицький), узяти прізвище одного з подружжя — найчастіше жінка бере прізвище чоловіка, але це — її право, а не обов'язок, можливий інший варіант, коли чоловік бере прізвище жінки.

Закон визначає порядок визначення майнових проблем. Майно, яке набуто подружжям за час перебування в шлюбі, є їхньою спільною власністю. Навіть якщо чоловік і дружина мають різну заробітну плату або хтось із них не працює взагалі, права на майно залишаються рівними. У разі розлучення та розподілу майна, воно ділиться між подружжям на рівні частини.

За законом встановлено певні винятки. Особистою приватною власністю залишається майно, яке мав кожний із подружжя до шлюбу, а також те, що кожен із них отримує за час перебування в шлюбі в спадок чи в подарунок. Особистою власністю кожного є речі індивідуального користування (одяг, прикраси тощо), премії та нагороди, отримані за особисті заслуги. Таке майно залишається тому, кому воно належало до шлюбу, було подаровано чи передано в спадок тощо.

Отже, автомашина, яку мав чоловік до взяття шлюбу, при розлученні залишиться в його власності, дружині залишиться коштовний перстень, який подарувала їй мати на день народження, а дача, збудована в період шлюбу, має бути розділена порівну, навіть якщо дружина всі роки не отримувала заробітну плату, а доглядала та виховувала дітей. При визначенні частки кожного з подружжя в спільному майні повинні враховуватися інтереси неповнолітніх дітей, тобто може бути збільшено частку того з подружжя, з ким залишатимуться діти.

Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу або вже перебувають у шлюбі, мають право укласти між собою шлюбний договір.

Сімейний кодекс України

Стаття 93. Зміст шлюбного договору 1. Шлюбним договором регулюються майнові відносини між подружжям, визначаються їхні майнові права та обов'язки. 2. Шлюбним договором можуть бути визначені майнові права та обов'язки подружжя як батьків. 3. Шлюбний договір не може регулювати особисті відносини подружжя, а також особисті відносини між ними та дітьми. 4. Шлюбний договір не може зменшувати обсягу прав дитини, які встановлені цим Кодексом, а також ставити одного з подружжя в надзвичайно не вигідне матеріальне становище. 5. За шлюбним договором не може передаватися у власність одному з подружжя нерухоме майно та інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації.

Стаття 94. Форма шлюбного договору 1. Шлюбний договір укладається у письмовій формі і нотаріально посвідчується.

Стаття 95. Початок дії шлюбного договору 1. Якщо шлюбний договір укладено до реєстрації шлюбу, він набирає чинності у день реєстрації шлюбу. 2. Якщо шлюбний договір укладено подружжям, він набирає чинності у день його нотаріального посвідчення.

Стаття 97. Визначення у шлюбному договорі правового режиму майна 1. У шлюбному договорі може бути визначене майно, яке дружина, чоловік передає для використання на спільні потреби сім'ї, а також правовий режим майна, подарованого подружжю у зв'язку з реєстрацією шлюбу. 3. Сторони можуть домовитися про можливий порядок поділу майна, у тому числі і в разі розірвання шлюбу. 4. У шлюбному договорі сторони можуть передбачити використання належного їм обом або одному з них майна для забезпечення потреб їхніх дітей, а також інших осіб.

Стаття 98. Визначення у шлюбному договорі порядку користування житлом 1. Якщо у зв'язку з укладенням шлюбу один із подружжя вселяється в житлове приміщення, яке належить другому з подружжя, сторони у шлюбному договорі можуть домовитися про порядок користування ним. Подружжя може домовитися про звільнення житлового приміщення тим із подружжя, хто вселився в нього, у разі розірвання шлюбу, з виплатою грошової компенсації або без неї. 2. Сторони можуть домовитися про проживання у житловому приміщенні, яке належить одному з них чи є їхньою спільною власністю, їхніх родичів.

1. Юнак і дівчина вирішили укласти шлюб. Між ними виникла суперечка, у якій узяли участь і батьки. Дівчина бажає залишити своє дівоче прізвище, юнак наполягає на тому, щоб вона після укладання шлюбу взяла його прізвище, а батьки дівчини пропонують компромісний варіант — поєднати прізвища. *Яке рішення, на вашу думку, відповідає закону?*

2. Після одруження чоловік почав вимагати, щоб дружина залишила роботу й займалася веденням домашнього господарства. Жінка не погодилася із цим. Більше того, вона вирішила переїхати від чоловіка, з яким проживала в однокімнатній квартирі разом із свекрухою, до своїх батьків у приватний будинок. Чоловік не погоджується із цим і наполягає на своєму, вважаючи дії дружини порушенням її сімейного обов'язку.

3. Громадянин П. та громадянка М. звернулися до органу реєстрації актів цивільного стану з проханням зареєструвати їхній шлюб. Приймавши заяву, співробітники РАЦСу призначили строк реєстрації шлюбу через місяць після подання заяви. Проте молоді не погодились із цим, пояснили, що вони багато років знають один одного, тому для них додаткові роздуми не потрібні. До того ж П. — геолог, через кілька днів повинен виїжджати в експедицію на весь польовий сезон — більше ніж на півроку. *Чи можливе вирішення цієї проблеми?*

4. 15-річна В., якій рішенням суду було знижено шлюбний вік, і 19-річний І. уклали шлюб. Через місяць після реєстрації шлюбу вони прийняли рішення укласти шлюбний договір, при цьому В. отримала згоду свого батька на його укладання. У договорі, зокрема, було передбачено, що В. та І. зобов'язуються не розривати шлюб протягом щонайменше трьох років, що В. передає І. отриманий нею в спадщину дачний будинок, а І. передає в спільну власність належний йому автомобіль. *Чи буде зареєстрований цей договір?*

Сім'я є надзвичайно важливою ланкою людського суспільства. Саме завдяки сім'ї продовжується людський рід, саме в ній виховуються діти. Для укладання шлюбу необхідна вільна згода осіб, які вступають у шлюб, а також досягнення шлюбного віку чоловіком і жінкою. Юридичні наслідки має лише шлюб, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану.

Шлюб визначає для кожного з подружжя відповідні права та обов'язки. Особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу або перебувають у шлюбі, мають право укласти шлюбний договір, який підлягає нотаріальному посвідченню.